СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 64. Джерзи Ситі, Н. Дж., второк, 18. марта, 1924. VOL. XXXII. No. 64. Jersey City, N. J., Tuesday, March 18, 1924. THREE CENTS

Мазурі напали на українських селян і убили 20-літного хлопця ГНАТА ДАЦЬКОВА.

ЛЬВІВ, 28. лютого. — Дня 23-го лютого напали мазурські кольоністи в селі Милошовичі коло Щирця, під Львовом, на дім українського селянина Михайла Фединяка, де саме тоді відбувалось весілле.

Мазурі зачали провокувати Українців і хотіли розбити весільну забаву. Зачалась перепалка і бійка, підчас якої мазур Ян Хорощ виймив револьвер і стрілив до парібка Гната Дацкова, котрого ранив кулею в серце.

Ранений мучився два дні і дня 25-го лютого помер.

Дня 27-го лютого відбувся похорон нової жертви ляцького розбою.

В похороні взяли участь всі дооколичні українські священики, ціла громада Милошовичі і сусідні громади. Прибули також представники українських установ зі Львова, Щирця і других міст та сіл. Многотисячна товпа відправила на вічний спочинок тлінні останки молодого сина української землі, яку кровю його зросив ляцький зайда-опришок.

Нехай з тої крови на тій землі виросте пімста!

РОСКРИВАЮТЬ НОВІ ХАБАРІ МІНІСТРА СУДІВНИЦТВА

ВАШІНГТОН, 15. марта. — Ф. С. Квимбі, голова одної корпорації рухомих образків, зізнавучи перед сенатовим комітетом, котрий веде слідство проти генерального прокуратора (міністра судівництва) Догерті, заявив, що він самий дав 65,000 долярів хабара за те, що міністерство судівництва не робило ніяких правних клопотів за показуванє в театрах образків з кулачної бійки межи Карпантієром а Демпсім.

Свідок зложив свідоцтво, що він зложив сі гроші в руки трох людий, котрі представляли себе приятелями Доргерті. Він сказав, що образки принесли йому 125,000 долярів чистого приходу.

ДОГЕРТІ ВІДГРОЖУЄТЬСЯ

ВАШІНГТОН, 15. марта. — Міністер судівництва Догерті не подав докладних заперечень закидів, пороблених йому підчас найновійшого переслухання на комітеті сенату, що робить слідство проти нього, а зате зробив публичну заяву, в якій обіцяв, що в короткім часі виступить з роскриттєм цілої акції проти себе.

РЕПУБЛИКАНЦІ ЗНОВА ПРОСЯТЬ КУЛИДЖА НАГНАТИ ДОГЕРТІ

ВАШІНГТОН, 16. марта. — Республиканські партійні провідники відбули з президентом Кулиджом конференцію, на котрій знова предложили президентови домаганє усунути міністра судівництва Догерті яко людини, котрого дальший звязок з партією є її дуже шкідливий.

В конференції брали участь сенатори: Лодж, Пепер, Бора й другі і всі вони представляли Кулиджови, що положенє партії вимагає скорого викинення Догерті. Сенатор Гвілер мав заявити президентови, що докази проти Догерті, зібрані до сього часу, вистарчалиб для всякої лави присяжних суддів для його обжалования.

ЖАДАЮТЬ УСТУПЛЕННЯ ЗАСТУПНИКА МІНІСТРА ФЛЬОТИ

ВАШІНГТОН, 15. марта. — Демократичний конгресмен Стівенсон вніс в конгресі резолюцію, якою домагається усунення з уряду заступника секретаря (міністра) фльоти Теодора Рузвелта Молодшого, бо він теж купував нафтові шери та був посередно вмішаний в нафтову аферу.

ПОЛІТИЧНИЙ ВПЛИВ СКАНДАЛЬНИХ СЛІДСТВ

ВАШІНГТОН, 15. марта. — Приятелі Кулиджа звернули йому увагу на те, що слідство проти його міністрів та політичних приятелів за скандали й перекупства ослаблюють шанси (вигляди) його кандидатури та збільшують шанси його противників, а передовсім сенатора Гайрема Джансона. Від коли почалися слідства, Кулидж утратив уплив у кількох стейтових партійних виборах.

ЗА НОВОЮ РОЗОРУЖНОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ ТА ДАЛЬШИМ ОБМЕЖЕННЄМ ФЛЬОТИ

ВАШІНГТОН, 15. марта. — Конгресмен Бірнс уніс резолюцію, взиваючу президента Кулиджа до скликання нової конференції для обмеження морських зоружень в ціли дальшого обмеження видатків на фльоту.

КОЛО ЗОРГАНІЗОВАННЯ ТРЕТОЇ ПАРТІЇ

МИНЕАПОЛИС, 15. марта. — Минесотська Фармерсько-Робітнича Партія скликає на спілку з так званим Комітетом Сорок-Осьми на день 17. червня збори для створення спільної третої партії.

ХОЧУТЬ ЗРОБИТИ НАРАДИ ПАРЛЯМЕНТУ ПУБЛИЧНИМИ

ПРОВІДЕНС, Ровд Айленд, 15. марта. — В стейтовій легіслятурі сього стейту вніс сенатор Когесгал резолюцію, щоби легіслятура уставила прилади до розсилання промов, виголошених в ній, до всіх, що мають по своїх домах апарати бездротного телефону (радіо).

Сенатор упав на сю думку підчас послідної бурі, яка перешкодила богато людям піти до легіслятури прислухуватися нарадам.

НАДГОРОДИ ЗА ГЕРОЙСТВО

НЮ ЙОРК, 15. марта. — Американський Червоний Хрест постановив уділити сього року 8 надгород за ратованнє людського життя. З того 4 надгороди піде людям, які безпосередно вратували життя другим людям, а 4 надгороди людям, які придумали уліпшення способів для ратовання життя. Першу надгороду дістала одна дівчина за вратованнє життя чоловікови, що впав з лодки в море.

ЗНОВА ПОСИЛАЮТЬ КОРАБЛІ ДО ГОНДУРАСА

ВАШІНГТОН, 15. марта. — Департамент стейту післав ще один корабель (кружляк Клівленд) на води середно-американської республики Гондураса, щоби охоронити життя та приватну власність американських горожан, загрожені революцією.

„ЗАВІШЕННЯ ОРУЖА" У ВІЙНІ ЗА „СИНІ ЗАКОНИ"

Поліція повіту Гудсону в стейті Ню Джерзі, що через тиждень робила пошукування за людьми, що нарушують заданення „сині закони" про строге святкування неділі, перестала вже свою нагінку, рішивши зждати, поки лава присяжних суддів постановить, чи таких людий треба ставити перед суд. Кажуть, однак, що сє рішенє зроблено лишень тому, щоби не перешкаджати помінальним зборам по бл. президенті Вилсоні, котрого учасники повинниби теж бути арештовані за нарушенє „синіх законів".

ПОЧИНАЮТЬ ЛЕТІТИ ДОВКОЛА СВІТА.

КЛОВЕРС, ФІЛДС, САНТА МОНІКА, КАЛІФОРНІЯ, 16. марта. — Завтра рано починають американські військові летуни свій лет довкола землі. Вилетять вони з Лос Анджелес, а ціла дорога буде виносити коло 30,000 миль.

Американському урядови ходить о те, щоби доказати, що летництво нігде не стоїть так високо, як в Злучених Державах.

ПЯТИКА В ВАШІНГОНІ.

Конгресмен Тинкгем порівнює роспусту в Вашінгтоні з роспустою Лондона та Парижа, та каже, що ні Лондон ні Париж не можуть рівнатися з Вашінгтоном. Конгресмен обчисляє, що Вашінгтон пє 2,000 процентів від Лондона, а 300 процентів більше від Парижа.

АНГЛІЙСЬКІ НАФТЯРІ ВМІШАНІ В МЕКСИКАНСЬКУ РЕВОЛЮЦІЮ.

Уряд мексиканського президента Обрегона видав публичну заяву, в котрій обжаловується англійську нафтову фірму „Агіля Ойл Ко.", що вона своїми грішми піддержувала повстаннє проти мексиканського уряду.

Уряд заповідає внесенне позву проти сеї фірми. Компанія заперечує обжалованнє.

50 КОРОВ ПОГОРІЛО.

Підчас пожару великої худобячої фарми в Колдвелі, Ню Джерзі, згинуло 50 коров та 4 коні. Мимо усильних старань служби вдалося вратувати лише 2 коний та 1 мула.

БОГАЦТВА УКРАЇНИ.

Геольоґічний комітет закінчив велику роботу по обслідуванню ріжних околиць України. В цілому ряді місцевостей відкрито нові поклади заліза, марганця і каоліну. Зокрема в Криворіжському басейні відкрито верству залізистого кварциту великої тріваности, а в Хощеватському районі подільської губернії відкрито на просторі 4-ох верств марганцеву руду верствою на 5 сяжнів грубу. В цілому ряді повітів київської та подільської губернії відкрито поклади каоліну в дуже малій глибині під поверхнею.

НЕБУВАЛИЙ ВИПАДОК ПІДЧАС ОПЕРАЦІЇ.

Підчас операції, яку лікарі Юніон Госпиталу в Болтиморі робили над Бернардом Когеном, 65-літним старцем, вибух йому в легені етліновий газ, котрого лікарі вживали до заспання хорого. Хорий сейчас помер.

Велика лава присяжних суддів переслухала оперуючих лікарів та ствердила, що нещастє було наслідком чистого і непередвидженого припадку.

ПАНАХИДА В ПРЕОБРАЖЕНСЬКІЙ ЦЕРКВІ У ЛЬВОВІ

Заініціована „Союзом Українок" панахида по трагічно помершій бл. п. О. Бесарабовій зібралося в Преображенській церкві у Львові кілька тисяч громадян і громадянок. Публика не тільки щільно виповнила простору церкву, але й заняла весь простір перед церквою і майже цілу Краківську улицю. В церкві й під церквою увихалася ціла череда поліційних розвідчиків обох полів, пристаючи до кождого гуртка людей. Улицею патролювали униформові поліцаї з найженими багнетами. В сусідних каменицях були сконсигновані більші відділи пішої і кінної поліції.

Після 12-тої години в полуднє до панахиди стало численне духовенство під проводом о. прелата Л. Куницького. Прегарно співав церковний хор під управою Купчинського. В часі панахиди то тут, то там чути було потрясаючі жіночі ридання. Після панахиди зібрана публика спокійно розійшлася.

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК НА МІЖНАРОДНЬОМУ КОНГРЕСІ.

Українська Академія Наук рішила взяти участь в міжнародньому конгресі для механіки в Голяндії. Представником вибрано академіка Крилика.

НЕЩАСЛИВА ПРИГОДА МАКСА ЛІНДЕРА.

Відомого фільмового артиста Макса Ліндера і його жінку найдено в його кімнаті затроєного вероналем. Молоду пару заведено в непритомнім стані до лічниці. Ще не ствердженно, чи мається тут до діла з нещасливим випадком чи із спробою самовбивства.

ЛЕНІН НА ПОЧТОВИХ МАРКАХ.

За свого життя Ленін ніколи не позволив друкувати почт. марок з його портретом. Щойно тепер вийшли в Совітському Союзі почтові марки з Леніном у чорних рамцях, вартістю 3, 6, 12 і 20 зол. копійок. Мимоходом кажучи в останніх тижнях приходить з України й Росії страшенне мало листів. На це загально жалуються емігранти.

РОЗБИРАЮТЬ ПРАВОСЛАВНИЙ СОБОР.

Холмське „Наше Життя" подає: Дня 6. лютого с. р. відбулась урочиста передача ключів від православного собору у Варшаві директорови спілки, яка розпічне розбирати собор. Зібралось богато народу, урядників і представників влади. Передачу виконав при відповідній промові начальник департаменту міністерства публичних робіт.

ВСЕСВІТНІЙ ТРОСТ ФАБРИК СІРНИКІВ.

Шведські фабриканти з фабрики „А.—G." заініціювали створення в Америці всесвітнього тросту фабрик сірників, з акційним капіталом в сумі 28 міліонів долярів. Половину капіталу перейимають на себе шведські підприємства. Решта капіталу вкладають американські підприємці та підприємство европейських держав. Цілим підприємством кермують шведські промисловці.

ПРИМАРИ МИНУЛОГО.

В краківськім повітовім суді оголошено один присуд, який починається словами: „В Імени Его Цесарской Мосьці". Присуд цей в такій стилізації прочитано перед лавою присяглих і авдиторії та обвинуваченого. Виявилось, що прокуратор пригадав собі давні добрі австрійські часи і забувши про пятьлітнє істнування Польщі, подиктував присуд старим австрійським шаблоном, так як це він диктував десятки літ в Австрії.

БОГАТО ДИКИХ КАБАНІВ (ДИКІВ).

Як пишуть сербські газети— показалося цієї зими в Боснії. Люде ловлять їх богато й вбивають.

АГІТАЦІЯ НА УКРАЇНІ І В РОСІЇ ПРОТИ ПРИНАЛЕЖНОСТИ БЕСАРАБІЇ ДО РУМУНІЇ

МОСКВА, 15. марта. — На Україні і в Росії ведеться тепер горяча агітація проти приналежности Бесарабії до Румунії.

Сю агітацію визвала постанова французького парляменту, якою він потвердив приналежність Бесарабії до Румунії, а також збігці з Бесарабії, які напливають на Україну і росказують про страшні переслідування і знущання румунської влади над селянським населенням в Бесарабії.

Відносини над Дністром напружені, але небезпеки війни нема. Премієр України Влас Чубар заявив, що українська влада не висилала військ над румунську границю.

Тутешний урядовий дневник Известия помістив карикатуру з приводу бесарабського питання. По одному боці образка є слова: „Хто за приналежністю Бесарабії до Румунії, най встане!", а намальовано, що встав Пуанкаре і румунський окроль Фердинанд. По другому боці сидять ті, що проти прилуки Бесарабії до Румунії. Вони в румунських тюрмах під охороною румунських багнетів.

„МОЛДАВСЬКА РЕПУБЛИКА"

МОСКВА, 15. марта. — В Росії ведеться дальше агітація за так званою „молдавською, республикою, до якої мала би належати Бесарабія і дві українські губернії, Херсонська і Подільська.

ФРАНЦІЯ „ПРИЗНАЄ" БЕСАРАБІЮ РУМУНІЇ

ПАРИЖ, 16. марта. — Недавно принята французька палата послів договір Франції з Румунією, на основі якого Франція признає приналежність Бесарабії до Румунії. Вчера сей договір потвердив також французький сенат.

КОМІСІЯ ДОСА ЖАДАЄ, ЩОБ ФРАНЦІЯ ВІДДАЛА РУРЩИНУ НІМЕЧЧИНІ

ПАРИЖ, 16. марта. — Комісія знавців під проводом генерала Доса заявила за сим, щоби Франція опорожнила Рурщину і віддала її знову Німеччині.

Комісія каже, що Німці повинні платити такі податки як горожани аліянтських держав, та що Німеччина повинна заплатити аліянтам стільки відшкодовання, скільки буде в її силі, але для сього вона мусить мати економічну свободу і тому Франція повинна опорожнити Рурщину і віддати її Німеччині.

ПУАНКАРЕ ЗАПРОДАВ МОРГЕНОВИ НЕЗАВИСИМІСТЬ ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ, 16. марта. — Франк держиться на висоті $4\frac{3}{4}$ цента. Французькі фінансисти й урядовці сподіваються, що він трохи піде вгору, бо Банк Франції досі не користав ще з позички нюйорського банкира Дж. П. Моргена в сумі $100,000,000.

Тутешний дневник Котідіян пише, що Пуанкаре запродав Моргенови независимість Франції.

АМЕРИКАНСЬКІ АРХИЕПИСКОПИ В РИМІ

РИМ, 16. марта. — Завтра прибудуть сюди католицькі архиепископи з Америки, Гейс з Ню Йорку, і Мунделайн з Шикаго. Вони будуть іменовані кардиналами з великою парадою і старинною виставністю. На се торжество збереться у Ватикані богато Американців.

РУМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ ГНІВАЄТЬСЯ НА ІТАЛІЮ

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 15. марта. — Румунський король Фердинанд і королева Марія постановили оминути Рим в подорожі у квітні по Европі. Король гнівається на премієра Муссоліні, котрий вислав остру ноту до Румунії, щоб віддала Італії гроші.

ДАНЦІҐ ПРИЗНАЄ УРЯД СОВЄТСЬКОЇ РОСІЇ

ДАНЦІҐ, вільне німецьке місто, 15. марта. — Сойм вільного німецкого міста Данціґу признав уряд совєтської Росії. Місто обновить негайно торговельні взаємини з Росією.

ШВЕЦІЯ ПРИЗНАЄ РОСІЙСЬКИЙ СОВЄТСЬКИЙ УРЯД

СТОКГОЛЬМ, столиця Швеції, 15. марта. — Правительство Швеції признало російський совєтський уряд.

КИТАЙ ПРИЗНАЄ РОСІЙСЬКИЙ СОВЄТСЬКИЙ УРЯД

ПЕКІНҐ, столиця Китаю, 15. марта. — Китайське правительство признало російський совєтський уряд.

ПЕРШИЙ В ІСТОРІЇ ПАРЛЯМЕНТ НАД НІЛЕМ

КАІРО, Египет, Африка, 15. марта. — Нині отворено тут перший раз в історії перший парлямент Египту, в новому будинку, побудованому народом для парляменту.

Парлямент отворив король Фуад.

ПРЕЗИДЕНТ ЕБЕРТ НА ОБІДІ, ЯКИЙ ЗВАРИЛИ СТРАЙКОЛОМИ

БЕРЛІН, 16. марта. — Президент Німеччини і провідник німецької соціял-демократичної партії, Фрідрих Еберт, був нині гостем на обіді в готелі Адльон. Обід зварили страйколоми, бо кухарі готелю на страйку.

ФРУНЗЕ ЗА ПРИЗНАННЄМ БІЛЬШОГО АВТОРИТЕТУ ОФІЦИРАМ В „ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ"

МОСКВА, 14. марта. — Заступник Троцького, Фрунзе, заявив у військовій газеті „Красная Заря", що в „червоній армії" забогато признається право „товаришів". Він за признанням більшого авторитету офіцирам, бо се причиниться до більшої справности армії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПІД РОЗВАГУ УКРАЇНСЬКИМ УЧИТЕЛЯМ І РОДИНАМ.

Дуже важка але й важна завдача українського учителя в Америці. На ньому спочиває обовязок навчити молоде поколінне по своему говорити, читати й писати, а й дати загальний образ про українську культуру та бувальщину. Брак відповідних підручників спинює учителя на кожнім кроці. У нас досі нема таких читанок, які познакомили-б нашу молодь із тим життем, яке переживав і переживає тепер наш нарід у старому краю. Треба дуже здібного учителя, щоби зумів яктак полатати ту недостачу, та щоби зумів живим словом подати бодай найголовнійші річи про Україну. Але коли учитель і поборов усі трудности і навчив дітий розуміти та любити українську справу, то й тоді наслідки доброї роботи будуть тільки часові. За пару літ дитина забуде усе коли учитель не подбав заінтересувати молодіж українськими книжками та часописями.

У кождій нашій школі в Америці повинна доконче бути українська бібліотека для молоді. Учитель повинен позичати сі книжки дітям додому, а відтак питатись про зміст книжки, щоби переконатись, чи дитина прочитала усе докладно.

При кождій парохії і в кождому богатшому товаристві чи братстві таксамо повинна бути українська бібліотека, до якої треба щороку закупляти найвизначнійші твори нашого писменства.

При школі повинно передплачуватись бодай один премірник „Молодої України".

Треба заправити і призвичаїти нашу молодь читати українські книжки та часописі, щоб вони не тратили лучности з українським світом.

В кождій українській родині повинна бути хоч маленька бібліотека з таких книжок, що навчають про українську землю і народ.

На стінах української хати повинні видніти образи з української історії і портрети славних українських людий.

Все те можна зробити невеликим коштом і через те зарадити нове поколінне проти погорди до свого народу серед молодого нашого покоління в Злучених Державах і в Канаді.

М.

ЧИ КАНАДА МОВЧИТЬ?

(Лист з Дітройт, Миш.)

—o—

Хвальна Редакціє:— Читаю українські ґазети із Злучених Держав та сусідньої нам Канади і все мені приходить на думку питанне: Чому Канада мовчить? Я маю на гадні велику українську громаду в Канаді.

Українців в Канаді мало що меньше від галицьких Українців в Злучених Державах. А всетаки ми спромоглись на центральну політичну орґанізацію ОБЄДНАННЄ, яка бодай збирає жертви і щомісяця посилає на поміч старому краеви. А деж наші браття Канадійці? І вони мали зїзди, з яких звіти друковано цілими місяцями, а що по тих зїздах осталося? Де якась центральна орґанізація, котра дбала би про поміч нашому бездольному рідному краеви? Чейже для такої справи можна всім партіям і церквам погодитись, бож можна оставити місцеві, канадійські, справи на боці, а пильнувати тільки старокраевих! Наприклад є тепер болюче питанне Рідної Школи, або помочі сиротинцям, чи підмоги політичним вязням у Галичині. Пишуть мені зі Львова, що потреби такі великі, що поміч із Злучених Держав не вистарчає. Чиж тут не могла би прийти на поміч канадійська Україна? Питаюсь канадійських Українців.

Також хочу їх спитатись про другу справу. В Женеві, у Швайцарії, радить Рада Ліґи Народів. Займається вона справами спору Польщі з Литвою і з Німеччиною. Требаб видвигнути справу українських земель під Польщею. Нам, стейтським Українцям, се тяжко, бо Злучені Держави не належать до Ліґи Народів, алеж Канада є членом Ліґи Народів, так чому-ж би третій щодо числа канадійський нарід український не мав би упімнутись через свою делеґацію в Лізі Народів, або за посередництвом правительства в Оттаві, чи просто в Лондоні, через представника Великої Британії в Лізі Народів за катованих своїх братів у Галичині, на Волині, в Холмщині і на Поліссю?

Ми мовчимо, Ви канадійські браття, мовчите, а тимчасом Польща благоденствує, а Українці під Польщею забуті терплять... Терплять між іншим і тому, що ми не можемо обєднатись і так голосно кричати, щоби цілий світ почув і зжахнувся.

Я питаюсь, чи не можнаб зробити хочби і наглу зміну у тому розбиттю і безчинности, а зробити — для нашого рідного катованого краю, для наших братів і сестер, котрі від нас вижидають якоїсь помочі у їх злиднях і тяжкій неволі.

Сусід.

ЖЕРТВА 12. ЛЮТОГО 1924 Р.*)

Дня 12. лютого 1924 року в арештах польської поліції у Львові сповнено злочин, котрий жахом і огидою мусит пронята серце кождого культурного чоловіка.



Замучено Ольгу з Левицьких Бесарабову, вдову по інжінірі, який поляг на італійськім фронті, жінку з високою освітою, людину, що всі свої молоді сили жертвувала праці для добра люду, для народньої справи.

Замучено, бо була Українкою, патріоткою, бо не хотіла зрадити тайн, які були дуже потрібні польським катам, опричникам вшехпольським. Ці тайни понесла з собою на суд перед Найвищим Судією. Там явиться вона, як жертва найподлійшого з наїзників світа і як мучениця найнещасливійшого з народів.

Її арештовано дня 9. лютого, бо в її мешканню знайдено кореспонденційний бляанкет з надписом „Західно Українська Народня Республика". З того вносили мучителі польські, що вона близько стояла до уряду З. У. Н. Р. і що знала його тайни. Щоб тії тайни добути від неї, били її, Бог знає, що з нею робили.

Закатувавши на смерть, поховали тайки і не повідомили навіть рідного брата, професора у Львові.

Тепер кажуть, що вона сама собі життя відобрала. А чомуж тіло її таке побите, звідки на ньому такі пухлини і рани, що лікар Поляк назвав це тіло української мучениці „rzadkim okazem pobicia!"

Чи покійна **Ольга з Левицьких Бесарабова** сконала під руками польських катюгів, чи не хотячи терпіти дальших мук і тортур, відібрала собі життя, — факт останеться фактом: Вона буде доказом, що Поляки знущаються над Українцями гірш звірів, що вони нехтують усі закони судово-правного поступовання, що для них Українець не чоловік, а предмет їхньої самоволі, обект садистичних експеріментів.

І буде **незабутня Ольга з Левицьких Бесарабова** доказом, що український народ польській роззвіреній практиці протиставить героїзм, посунений до найдальших границь.

Арешт польської поліції у Львові, тая брудна келія, в котрій дня 12. лютого знайдено тіло української мучениці це місце двобою двох національних душ, двох світів, двох прінціпів, — прінціпу звірської насили і героїчної саможертви за ідею слави і волі. **Імя Ольги з Левицьких Бесарабової** перейде до пантеону борців за визволення людства.

Воно мусить бути у нас святим і мусить у світі здобути собі найвищу пошану. Ця жінка боролася як найхоробрійший лицар за святу справу свого поневоленого народу. Згинула а не піддалася.

Горе народови, що має таких противників, горе побідникови, що таким оружжем побіджає, горе Польщі, поки українська земля родить **Ольги Бесарабові!**

Не булоб Бога на небі, а правди на землі, колиб польський звір мав віднести остаточну побіду над українським героєм.

Це сказала нам **Ольга з Левицьких Бесарабова,** конаючи дня 12. лютого 1924 року на тортурах Речі Посполитої Польської.

Це мусить собі добре затямити український народ, це з молоком своїх грудий мусять українські мами перелляти в жили дітий своїх.

Не тому, щоб прийшов день суду і помсти, а тому щоб була правда і воля.

Не кличемо помсти, але хочемо правди і правда мусить бути, або весь нинішний ніби культурний світ полетить стрімголов.

Хто має уха, най чує! Най чують ті, що безпечно сидять за баґнетами своїх вояків і дивляться на знущання Польщі над нами і не думають над тим, що історія зміняється і що завтра може з ними діятися те, що нині роблять з нами!

Най чують ті, що на „мирових договорах?!", на тих совітах нечестивих віддали нас на муки ляцькі.

Відповідальність за смерть і за муки **Ольги з Левицьких Бесарабової** паде на них, бо Польща звір, котрому вони видали нас на поталу.

Най чує весь культурний світ і най знає, що поки діється те, що дня 12. лютого сталося з **Ольгою з Левицьких Бесарабовою,** поти культури нема, а є тільки облуда і брехня про культуру.

Як що між Поляками є ще люди не позбавлені останків сорому і чести, останків справді людського чуття най і вони почують, що орґани їхньої держави сповняють злочини, котрим рівних сучасна історія не знає, з ганебних найганебнійші.

А весь український народ від Сяну по Дон, по містах і селах, по таборах і по вязницях почує те, що сталося дня 12. лютого 1924 року у поліційних арештах польських у Львові з **Ольгою з Левицьких Бесарабовою.** О! він то чує!!!

Правдолюб.

*) Цей день в календарі українського народу буде днем Ольги з Левицьких Бесарабової.

Матвій Костишин.

ЩО ЗА ЛІК СПАСЕ НАС

Україно!... За щож тебе
Злидні пригнобили
За що тебе сумуючі
Могили покрили.
Щей до того розірвали
На чотири части
Тай не стало в своїй хаті
Ні правди ні власти.
Злидні в тебе верховодять
І господарують
А про кривду про терпіння
Не бачуть не чують.
Мов огухли, поніміли
Бодай не казати
Чи страшний суд надближаєсь
Не знати — не знати.
Бо там суди, гільотини,
Морди без упину
Реквідують лихі злидні
Неньку Україну.
Даницами до сорочки
Братів обдирають.
Поспитайте в самих чортів
Тай вони не знають
Що думають злидні з нами
В будучність зробити?...
Нашу мову, рідну пісню
Та занапастити.

— — — — — — — —

Боже!... Боже всемогучий
Чи ти кривду знаєш?
Чомуж кати справедливо
Раз не покараєш?...
Нас ти учив, щоб кближньому
Кривди не робити,
Лиш молитись — і друг друга
Як себе любити.
Днесь цілий світ з ним ти Боже
Забув кривди наші
І не бачиш як ми терпінь
Допиваєм чаші.
Ти не бачиш!... потурав ти
Україну з нами
Засіяв ти наші землі
Кругом ворогами.
Щоби кровцю нашу ссали
Док у жилах грає.
І на муках в чужім ярмі
Наш брат не сконає.

— — — — — — — —

Чи така вже наша доля
Суджена від віку?
Чи не знайдеся на світі
На терпіння ліку?
Єсть на світі лік єдиний
Для меньшого брата...
Єдність, згода і наука
Боротьба завзята.
Отсей лік нас охоронить
Усіх від загину
І воскресить безталанну
Неньку Україну.
Тоді злидні переможем
Усіх до одного
І не стане на Вкраїні
Ворога лихого.
Усміхнеся запороже
Вернуться гетьмани
І бунчуки запорожські
Червоні жупани.
Повернуться козаченьки
Щоб до танцю стати
І ворогам за всі кривди
Заплату віддати.
Відплатитись за терпіння
І знова зажити
В супокою і на воли
Матір веселити.

Джемейка, Л. Ай., Н. Й., 3. марта, 1924.

ПОХОРОН БЛ. П. БЕСАРАБОВОЇ.

Львівське Діло у виданню з 28. м. м, пише:

Хоча львівське українське громадянство щойно в останній хвилі довідалося про похорони бл. п. О. Бесарабової, вже перед 10-тою годиною на Янівськім цвинтарі зібралось поважне число публики. Вона щораз напливає. Поліція при вході не пускає на цвинтар. Публика продістається бічними входами. По 11-тій годині заїздить на цвинтар комісія: радник Анґельський, рад. Вітошинський, прок. Ґіртлер і професор др. Серадзький. В прияві рідні, адвокатів і д-ра Панчишина та пос. д-ра Дмитрюка переведено розпізнанне тлінних останків. Після переслухання управителя поліційних арештів Якубовського і тюремного сторожа та сконстатовання з боку проф. Серадзького, що після трагічної події переводив обдукцію тіла пок. О. Бесарабової, списано протокол.

Тлінні останки, перенесені перед годиною із спільного гробу до каплиці, складається до нової домовини і розпочинається похоронний обряд.

На цвинтар вже впускають публику без перепон. Цвинтар покривається кількома тисячами людий. Його обступає кордон поліції. Серед публики снується хмара аґентів.

На чолі похоронного походу стає о. прелат Л. Куницький разом з 8-ма священиками. Співає студентський хор. Студенти університету несуть домовину з каплиці до могили. Над могилою після покінчення похоронного обряду о. прал. Куницький виголосив зворушливу патріотичну проповідь. Після нього промовив з глибини наболілої душі українського студентства УВШ. його представник.

Підчас промови представника студентства в його сторону підсувається панок з охрани.

Сходить з могили імпозантний похід. Із закамарків сусідних забудовань висувається відділ за відділом сконсиґнованих там поліцаїв. Там дальше має бути військове поготівле. Похід сходить зі співом гимнів з цвинтаря на улицю. Напроти насуває поліція. Арештують Богу духа винну старшу паню і кількох молодих людий. Взагалі арештовано до 15 осіб, м. і. студ. Сосенка, студ. Луня, ґімн. уч. Вигнанського, студ. Гука, Носика і дві панни Сосенківні.

* * *

Слід ще запримітити, що важнійші провінціональні центри прислали на похорон своїх представників.

НА СТРІЧУ ВОЛІ.

Наступила чорна хмара на край, Українці,
Розігнала наших братів по чужій сторінці;
Блукаємо, шукаємо і щастя і долі,
Бо не хочем дарувати ні слави, ні волі;
Бо ми вірим в будуччину нашого народу
І не хочем скасувати козацького роду.
Нема красшої сторононьки, як та Україна
Під ворожим ярмом нині це одна руїна;
Голод й кулі там принесли враги-розбишаки, —
Гей збирайтесь у громаду браття гайдамаки!
Плече в плече разом друзі, попрім всі лавами,
Ставай кождий Українче у бій з ворогами.
Не першина смерти в очи в бою заглядати
І не страшно за Вкраїну в поли умирати.
Як заграє своя збруя, як понесесь „слава"
Як заблисне понад війска начальна булава
Піде вістка по всім світі про наш нарід славний
Що вже вольний і могучий наш край стародавний.
Не журімся Українці, що довго чекати,
Леда хвиля будем зброю знов у руках мати.
І вже тепер не здамося, ніхто не піддурить, —
Всіх ворогів Українець із степів викурить,
А від степів підем в гори братів визволяти,
Щоб всіх дітий вкупі мала Україна-Мати . . . .
Благословиж, милий Боже, в щасливу годину
Розпочати великий бій за нашу Вкраїну,
Щоб нам жити в своїм краю вільними братами
Щоб різрізатись на віки з всіми ворогами.

Франція, в лютім 1924.

Семен, бувший вояк з гайдамацького полку.

УКРАЇНСЬКА МУЗИКА В ЧЕРНІВЦЯХ

Черновецька українська ґазета Зоря пише:

Українське співацьке і музичне товариство „Кобзар" у Чернівцях устроїло в салі Народнього Дому дня 12. лютого с. р. народній концерт за вільним вступом при співучасти красших свівочих сил. „Кобзар" — се одиноке наше дійсно активне товариство, яке утримує власними силами „Вищу Музичну Школу" та плекає нашу рідну пісню. Головна заслуга за ці успіхи належиться голові тов-а проф. Володимирови Федоровичеви, який мимо всяких перешкод зумів піднести уровень „Кобзаря" на височину західно-европейську. Тож не диво, що наша суспільність ушанувала його безкорисну працю своєю численною участю, а діріґент хору надрадник Олександер Садагорський зложив і згармонізував у його честь принадну пісеньку „Квіточка", яку д. Кельнер відспівав гарним барітоном.

Розпочато концерт мішаними хорами: Лисенко-Шевченко „Ой діброво" та піснею „Над морем", до якої слова і музику зложив О. Садагорський, а яку хор відспівав двічі. По цім слідували два мужеські хори: Лисенко „Ой щож то за ворон" та Копиця-Лепкого „Журавлі", які хор відспівав, зглядно повторив із завзяттєм. На цім концерт мали ми нагоду знову почути дзвінкий голос п-і О. Попович, котра зі зрозуміннєм відспівала дві народні пісні. Пісня на мішаний хор „Місяцю, князю" Ярославенка-Франка полишила по собі сильне враіжнне. Особливо гарно вийшла „Вязанка народніх пісень", зі смаком згармонізована О. Садагорським для мішаних хорів, а з якої жвавий „Дощик" мусів бути повторений. Яркійше виявив О. Садагорський свій гармонізаційний хист у музиці до Шевченкового „Туман долиною". Ту пісню хори відспівали, по інтенції діріґента, з чуттєм і запалом. А вже бурю оплесків викликала пісня Безкоровайного-Шевченка „Ой у саду".

Всі пісні супровожала на фортепяні п-ні Геда Галицька зручно й оглядно.

НАРОДНИЙ ПОДАТОК

(Вплачений до Обєднання в лютім 1924 р.).

1) Филаделфія, Па. „Провидіне", передав Евген Якубович ..500.00

2) Борнсайд, Шікаго, Ілл., переслав о. сов. Н. Сіменович 5.00

Зложили: о. сов. Сіменович (за грудень і січень) 2.00; по 25 цнт.: Н. Цицик, Ол. Мальчишин, П. Кріль і Іван Ґреґа; Леонора Волчко 2.00.

3) Рутленд, Вермонт, Іван Кінах (боевий фонд) 3.00

4) Йонкерс, Н. Й. Укр. Бр. св. Арх. Михайла, переслав Я. Вандзіляк 21.50

Зложили: по 3.00: Антін Шишкевич, Юрко Макар, Матвій Ковальчик; Роман Коцур 1.50; по 1.00: Юрий Пирч, Яків Вандзіляк, Стефан Юрківський, Антін Дроздович, Адам Гончарик, Гавриїл Ізбянський, Михайло Цар, Сильвестер Павчак; по 75 цнт.: Павло Федорко; по 50 цнт.: Дм. Мігальчик, Стефан Дуліна, Гр. Урбан; по 25 цнт.: Іван Васічко, Мих. Шишкевич, А. Шишкевич.

5) Деслодж, Мо. о. Лукаський (1924 р.) 3.00

6) Сиракюз, Н. Й., переслав Михайло Клюсік 27.24

Зложили: Йос. аМринук 5.00; Розалія Сіканець 2.75; а дрібними датками зібрано через Комітет 19.49.

7) Менчестер, Н. Г., збірка, переслав Йосиф Петрик 46.40, з того податок 8.25

Податок зложили: по 1.50: Й. Марчак, Теодр Ґолембовський, Теодор Заміщак; по 1.00: Ник. Ковальчук, Мих. Сикута; по 50 цнт.: Гриць Лучкевич, Андрій Стець; по 25 цнт.: Гаврило Ґула, Василь Синидяк і Михайло Качмарський.

8) Бріджпорт, Конн., переслав Вас. Кузів (боевий фонд) 15.50

Зложили: З панахиди відправленої о. Ковальським 12.25; збірка Івана Кузева 1.25; Мих. Фіняк 1.00; Іван Каблак 1.00.

9) Сиракюз, Н. Й. Тов. Україна, під покровом св. Ольги, переслав о. сов. Л. Левицький.... 20.00

Зложили: по 3.00: Р. Сіканець і П. Корнак; по 1.25: Ліщинський і П. Чупко; по 1.00: Г. Москаль, Й. Підкамінний, А. Шпак; по 75 цнт.: З. Шкільна, М. Щурик, П. Мацко, Жеребний; по 50 цнт.: В. Лазор, М. Пуфкий, О. Дубіцкий, І. Черемка, М. Романюк, Д. Мацко, А. Данів, Г. Дулайчук, Т. Бура; по 25 цнт.: В. Кіянка, М. Височанський, П. Щурик.

10) Ню Йорк, Н. Й. Січ ім. Б. Хемльницького з коляди на боевий фонд 400.00

11) Густон, Тексас, переслав М. Балабан 7.75

Зложили: Михайло Балабан 5.00; по 1.00: Дмитро Куріца і Григорій Пиндус; по 25 цнт.: Марія Балабан, Павло Барабаш і Михайло Куріца.

12) Нюарк, Н. Дж. Н. Н. на боевий фонд 10.00

13) Бріджпорт, Конн. Товариство Українська Січ, від. 59 У. Н. Союза, переслав Й. Підлуський 7.00

Зложили: Іван Максимів 1.00; Никола Варій 75 цнт.; Мих. Будник 50 цнт.; по 25 цнт.: Василь Глива, Григ. Бакай, Іван Каблак, Іван Чоп, Стефан Лободинський, Йосиф Волк, Стефан Іващишин, Микола Мельник, Іван Шевчук, Іван Кузів, Йосиф Чайковський, Петро Гринюк, Василь Мушак, Василь Кузів, Іван Глива, Горпина Краковецка, Володимир Венгринович, Дмитро Чернявський і Йосиф Підлуский.

14) Віппени, Н. Дж. Переслав о. Н. Волощук 12.60

З акафисту в Віппени, Н. Дж. 8.06, а з Кемден, Н. Дж. 4.54.

15) Перт Амбой, Н. Дж., Тов. Запорожська Січ, від. 155 У. Н. Союза, переслав п. Щуцький... 3.00

Зложили: Іван Швайлик 50 ц.; по 25 цнт.: К. Будняк, Олекса Скалоцький, Максим Стах, Гр. Федів, П. Щуцький, Іван Ґадик, Д. Фединишин, Іван Кіржецкий, Тома Мощар, Григ. Ґиба.

16) Клівленд, О. о. Е. Сидоряк (1923 р.) 10.00

17) Филаделфія, Па. Братство св. Георгія, від. 239 У. Н. Союза, переслав М. Занчук......... 4.50

Зложили: Яким Воробець 2.00; Іван Малини 1.75; по 50 цнт.: Кирвавич Теодор, Мокрицький Петро і Струмиляк Семко.

18) Филаделфія, Па. бр. св. Петра і Павла, від. 209 Провидіня, переслав М. Занчук 2.75

Зложили: по 75 цнт.: Бурій Микита, Криса Константин; І. Маньків 50 цнт.; по 25 цнт.: Ів. Олійник, Петро Солонинка і Плетеницький Семен.

19) Йонкерс, Н. Й. Бр. св. Андрея, від. 12 У. Н. Союза, переслав о. Споліткевич 7.00

Зложили: Юстина Баволяк, Варвара Цюрик, Андрей Дошна, Клим Дзюбак, Атанас Дубянський, Семен Фецко, Павло Федак, Мих. Ґузій, Теодозія Гаврильчак, Он. Гоньчар, Юрій Ямбра, Іванна Ковальчик, Евдокій Клап, Петро Момот, Стеф. Оліяр, Теодор Павчак, Теодор Русинко, Семен Стасяк, Іван Спяк, Петро Слота, Омелян Тутко, Олекса Трембач, Іванна Трембач, Марія Обух, Марія Лусик, Катерина Заремба, Мих. Цеплий і Назар Васічко.

20) Йонкерс, Н. Й. К. Голій.. 3.00

21) МекДонелд, Па. Микола Гулик (боевий фонд) 10.00

(Конець буде).

НЕ ПРОКЛИНАЙМО ВОРОГІВ

Не проклинаймо ворогів,
Не називаймо їх катами,
Найбільший ворог наш між нами,
У нашім серці без вогнів.
У безконечній боротьбі
Не ворогам проклін — а нам!
Таж стежку ми сами собі
Встелили терням і сміттям.
Нас бе не Москва, не Ляхи
А наші горниї гріхи.
Не смій на инших гріх складати
За те, що промінь волі згас
Удармось в груді! — Бо винуватий
І я — і ви — і кожний з нас!
Дрімали ми немов ізгої,
Що знають лиш рабства скрижаль,
Пильнуючи чужої зброї,
Чужий горючий арсенал.
На кріс схилившись спали сном
Як Робеспер блукав селом,
Змітав царів, як помелом.
Покуту ми за гріж приймаймо
Не проклинаймо!
Такий життя сявтий закон:
Безсилля Силі бе поклон.
Коли ми черв, плазун без крил,
То хтось нас мусів розтоптать.
Бо гине і сокіл без сил,
Коли не вміє сам літать.
Зогнилий овоч і з висот
Паде без скарг на дно болот.
На цвітах вялої конвалії
Росте міцний хижак-бурян
Навіщо тут проклони, жалы?
Так хоче Пан, всесильний Пан,
Тож як в чоло нам бють каміння,
То ми не плачмо із терпіння,
А з каменя в грізний момент
Будуймо Силі монумент
І Силу Силою стрічаймо.
Не проклинаймо!

Ол. Бабій.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО САМІ І ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО УКР. НАР. СОЮЗА!

СХІД ЧИ ЗАХІД?

Краківський „Час" з дня 17. м. м. містить під повищим наголовком велику економічну статтю, якої „моральний сенс" такий, що з усіх гарних фінансових плянів і приємних заяв ріжних економістів, все рівно нічого не вийде, бо, мовляв, Польща має до діла з Заходом і лише західними методами може оздоровити фінанси, а тимчасом вона цупко тримається східних методів. Під делікатною покришкою фахово-економічної статті подано досить яскраву характеристику відносин у Польщі. Кінцевий, найбільш проречистий уступ, подаємо в цілости.

„Без зайвих доказів сьогодні відомо, що не сама інфляція спричинила девалюацію марки; рівночасно грало тут роль недовіря до марки, котрої кождий хотів позбутися, не маючи довіря до фінансової політики, до правосильности сойму та уряду. Як що сьогодні марка дещо стабілізувалася, то на це вплинув не тільки закон про припинення друку валюти, але і той факт, що сойм зрікся інґеренції в фінансових справах, та передав їх в чисті, енерґічні руки Ґрабського. Закордонної позички, необхідної для санації скарбу, ми не дістанемо як що не вилеґітимуємо свої правосильности, льояльности і то не тільки перед Европою, але і перед своїми громадянами. Европа дивиться на нашу молоду державу зависним оком і шукає в нас перш за все: **правосильности, чесноти і льояльности супроти своїх і чужих.**

Так: з одного боку **примус, поліція, нечесність і безправність** — це Схід; з другого боку додержування обітниць, чесність в економічних справах, льояльнітсь і правосильність, — то Захід.

Дотепер ми розуміли ту справу тільки теоретично, абстрактно. За довго впливав на наш світогляд царський автократизм, якого сліди залишилися в нашім щоденнім трактуванню біжучих справ. А ті великі прінціпи Заходу є зависні; вони не вдоволяються теоретичним признанням їх, вони хотять, щоби ми приняли їх в життя і кров, щоби вони заволоділи нами. Тільки під тою умовою вони дадуть нам благословенні наслідки, дадуть волю означену правом, здоровий скарб і здібність розвитку. Чим скорше стираймо з нашого чола невільничі сліди східної безчесности а на їх місце випалюймо західні тавра: правосилля і чесність".

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

І. С., Боффало, Н. Й. — Ваша правда, що українським дітям, а ще до того в Америці, знанне польської мови цілком не потрібне. Колиж хтонебудь хвалиться тим, що його маленькі діточки знають таксамо польську мову, як українську, той най знає, що він виховує такі чудовища, про які говориться, що це **„ні пес ні баран"**. Свідомий український патріот не буде ніяк вчити своїх **малих дітий** мови ворогів свого народу та ще нарівні зі своєю рідною. Дуже важне, щоби змалку навчити дитину говорити і мислити тільки у своїй рідній мові, особливо в Америці. Бо коли дитина піде відтак до американської школи, то там вона не почує ніякої іншої кромі анґлійської. Колиж вона не навчилася своєї мови докладно дома, то відтак маломалу забуде її цілком. Хто вчить своїх **малих дітий** по польськи або по московськи, той робить лиху прислугу своїм дітям і свому народови, бо викривлює їх молоду душу. Польскість і українство не можуть бути під „спульним дахем".

Інша річ — в Галичині, на Холмщині, Волині і Поліссю. Там українські діти **мусять** учитись польської мови, бо їх окупаційна влада до того **силує**. Одначе і там дітям непорадно змалку учитись мови ворога, чи загалом другої мови, поки вони не оволодіють **добре** своєю рідною мовою. Мови чужі, **а навіть мову ворога**, треба Українцям знати, але не коштом рідної мови. Тому Українці повинні мати у себе тверду засаду, що їх діти наперед мусять знати **добре** рідну українську мову, а відтак другі важні і потрібні світові мови, головно анґлійську, і вкінці мови ворогів, себто московську і польську.

Й. М., Ню Йорк, Н. Й. — Не надається до поміщення.

М. Д., Оборн, Н. Й. — Не надається до поміщення.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

I. том.

СПОГАДИ.

VIII. (1890—1894).

(29)

Під кінець мого безвиїздного проживання в Перешорах, оселився по сусідству в своїм маєтку молодий інженер П. А. Кондрацький, дуже розумний і приємний чоловік; але як я не намагався українізувати його, нічого з того не вийшло, хоч він теоретично згожувався зо мною, що народня школа і література для народу повинні бути на його мові, але як переходний ступінь до російської мови. Коли його вибрано було за члена Ананіївської Земської Управи, то я через нього просовував у земські бібліотеки українські книжки і провів на посаду секретаря Управи свого приятеля з юних літ, О. Ф. Волошина, який по справі д-ра Михалевича, як і я, був відданий під догляд поліції в Одесі, де служив коректором в друкарні Фесенка, давав приватні лекції, по неділях та святах співав в якійсь церкві і таким способом якось перебивався з своєю великою родиною. О. Волошин, людина розумна і тактовна, потроху, потроху придбав довіря управських панів і ми вдвох з ним попроводили в Ананіївське Земство багато Українців, ідейних робітників, яких ми особисто хоч і не знали, але рекомендованих нам нашими приятелями, і таким робом в Ананіїві склався цілий український гурток, члени якого працювали по всьому повіту. Але це тяглося доти, доки членом Управи був мій сусіда і кум Кондрацький, якого сліпо слухався голова Земської Управи. А коли той умер і в Управу вибрано нових людей, з якими не міг ужитись Кондрацький і вийшов із Земства, то почалася нагінка на служачих Українців і на все українське. Впливовий Ананіївський моґнат, придворний камергер Ерделі докоряв попередній Управі за те, що вона ширить українські книжки, які мають ціллю не проведення ліпших способів господарювання, а відродження Української Держави, то-б то закидав Українцям таке, про що вони тоді й мріяти не сміли і яке сталося несподівано тільки тепер після всесвітньої війни і великої Російської революції. Натурально, що нова Земська Управа не маючи в свойому складі жадного щиро-земського чоловіка, позвільняла з посад свідомих Українців, а між ними і Волошина, хоч вони були найкращими земськими робітниками. Увільнили і аґронома нашого Ф. І. Зайка-Заїкіна, про якого треба сказати дещо. Коли посада повітового аґронома стала вільною, то Кондрацький звернувся до мене з проханням порекомендувати якого небудь тактовного чоловіка, бо пани наші тоді ще всі були ріщучо настроєні проти аґрономів, вважаючи, що кожний з них, та навіть і селянин, з практики знає далеко більше, ніж всякий аґроном, який береться їх вчити. Я звернувся до своїх знайомих і вони мені порекомендували Ф. І. Заїкіна, про якого я перше ніколи не чув. Коли він дістав ту посаду і приїхав подякувати мені, то я з страхом помітив, що він майже зовсім глухий і тихої розмови не чує абсолютно. Через якийсь час, коли я зустрівся з Кондрацьким, то почав виправдуватися за глухоту Заїкіна, кажучи, що перше він чув добре і я не знав, що він зовсім оглух. Але Кондрацький сміючись на це відповів, що оця його ґанч є величезним плюсом у Заїкіна, бо коли він приїздить до панів, то не чує, що йому пани говорять шпильки, глузуючи з аґрономії, і провадить свою розмову далі, до якої потім пани прислухаються і щось з неї почерпують і нарешті зостаються задоволені аґрономом, що й висловлюють Управі. Заїкін, як виявилося, був дійсно дуже діловитий і практичний аґроном; він завів по повіту масу маленьких зразкових господарств, наймаючи для них землю у найзлиденнійших господарів і їх самих наймав робити на тих землях так, як він велить; і коли у такого найгіршого господаря виростав чудовий хліб, то все село сходилося дивитись і, справді, навчалося ліпше обробляти землю. Заїкін, жвавий, жартовливий, раз-у-раз веселий, гострий на язик, дуже подобався селянам і вони любили і слухали його, але ця його жартовливість і наробила йому багато лиха. Коли подекуди по Україні почалися селянські розрухи, трапилось Заїкіну попасти на іменини до якогось попа, у якого було багато гостей і коли один піп у червоній рясі, запитав його чи спокійно в повіті то Заїкін, жартуючи, але з серіозним виразом, відповів:

— От підождіть, отче, скоро скоро, подеремо вашу рясу і з червоними прапорцями підемо з села до села!

Де-хто з гостей зрозумів це як справжню погрозу і донесли Управі; в результаті нова Управа, бажаючи збутися його, заявила про це поліції; почалося слідство, яке нічого не потвердило, але Заїкіна звільнили і до нього пристала репутація не тільки „неблагонадежного" але й „опасного" (небезпечного) чоловіка. Через цю репутацію він не міг найти посади і мусів якось перебиватися з жінкою, сидючи на хуторці, який він собі придбав і який засадив садом та виноградом, а коли в 1905 почалася справжня революція, а за нею чорна реакція, то він попав на заслання в Сібір, з якого вернувся тільки тепер, після революції 1917 року і дістав в Київській Земській Управі посаду аґронома.

Коли старші діти підросли і їх треба було вчити по московському, то нам нараяли дочку сусіднього попа Кошевича, що недавно скінчила дівочу епархіяльну школу, яка дає права більші за 7-клясову жіночу ґімназію. Ця попівна раз-у-раз страшенно дратувала мене тим, що ні за що не хотіла говорити по українському, хоч ми всі з родині не говорили иначе. Пробував я їй доводити, що українська мова не єсть тільки мужича, що колись у нас уся інтеліґенція говорила цією мовою і т. д. і т. д. але в школі їй так забили паморки, що вона українську мову вважала за якусь бридку й низьку, що нею соромно говорити інтеліґентній людині. Давніще, коли попівни виховувалися вдома, або по монастирських школах, то попадді раз-у-раз говорили по українському і міцно трималися своєї мови, хоч часом їхні чоловіки, укінчені семинаристи й вимаґали, щоб вони до дітей і до гостей говорили по московському. А коли для попівен позасновували спеціяльно обрусительні епархіяльні школи, то вони стали міцно триматися московської мови, хоч часом чоловіки їхні, укінчені семинаристи, принціпіяльно говорили з своїми товаришами і з парафіянами по українському. Хоч батько нашої учительки говорив гарною, чистою українською мовою, дочка його соромилася й слово сказати не по російському. Мати моя, що жила в Ананіїві з своїм чоловіком, а моїм вітчимом, і часто бувала у нас, теж спочатку хотіла була говорити до унуків по московському, але я твердо їй сказав, що коли вона хоче до нас приїздити і бачися з онуками, то мусить говорити до них по українському; мати з сльозами на очах виправдувалася тим, що вона української мови не знає, а може говорити тільки „по мужичому" і говорила до дітей чудовою народною українською мовою.

Жінки взагалі консервативніщі за чоловіків і до чого звикнуть з дитячих літ, то тримаються того міцніще за чоловіків; тим треба пояснити, що на Україні тільки жінки досі зберегли національну одежу; тим треба пояснити, що посеред нашої свідомої інтеліґенції дуже мало є родин, в яких мати говорить до дітей по українському, хоч чоловіки їхні часом мають репутацію видатних українських діячів і їхні жінки мусять вже хоч до гостей Українців говорити сяко-таякою українською мовою, а багато й досі є таких, що уперто раз-у-раз говорять по московському, хоч родом вони Українкиі ніколи нікуди з України не виїздили. Тепер, з проголошенням самостійної української держави, виразно помічається поворот і в настрою жінок; тепер вже жінки молодчих українських діячів, хоч родом і не Українки, говорять або намагаються говорити по українському і дітей своїх висилають до українських ґімназій.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСІ

ЧЕСТЕР, ПА.

Школа, книжки і домашне виховання.

На мою думку наша еміграція сповнює великий блуд у вихованню своїх дітий. Ми звертаємо дуже малу увагу на це, щоби наші діти навчилися добре української мови та історії. Буває дуже часто так, що як дитина підросте, то вже цілком відрікається свого народу, з якого походить. Коли де і є своя українська школа, то проводиться як за напасть. Під примусом родичів діти ходять до тої школи, але вважають її за щось непотрібного, що їм нікол не придасться в життю. А однак родичі могли-б розтолкувати, мій би й український учитель, чому українська дитина повинна знати свою мову та бувальщину свого народу.

Уперед всього повинна дитина знати, що Україна це великий і дуже богатий край, у якому можнаб жити, як в раю, колиб там була свобода. Потреба говорити кождого дня, що на Україні буде добре жити та що богато людий поверне назад до краю, як тільки буде своя незалежна держава. Потреба представити яка там земля родюча і які великанські скарби в нафті, залізі і вуглю спочивають там ніяк ще недобуті. Потреба вказати, що Американці будуть потрібувати тисячі людий, які будуть знати українську та англійську мову, щоби внедовзі провадити „бизнес" з українською державою. Тоді отвориться богато добрих місць для тих із нашої еміграції, що будуть знати по українськи читати, писати й говорити.

Відтак треба, щоб дитина дізналася про минувшину свого народа, про його вікову борбу за волю, про його стару цивілізацію, про його житте-бутте, так, щоб вона була гордою, що походить із такого бравого й розумного народу.

Ми повинні заправляти змалку наші діти, щоб вони навчилися помагати свому народови видістатися на волю. Ми повинні вказати, що нема нічого кращого, як помогти кому добути свободу. А вжеж свому народови помогти це святий обовязок.

Коли зрозуміємо вагу нашої школи і домашнього виховання, то навіть із тими силами, які тепер маємо, не дамо винародовитися молодому поколінню. Крім того у кожній хоті емігранта повинні бути свої українські часописи і як найбільше українських книжок. Тоді наші діти не будуть встидатися і цурати своїх родичів!

Ст. Опалинський.

—o—

ГЕМТРЕМК, МИШ.

Збірка на сироти в краю.

В неділю, 2. марта, наш співацький кружок обходив веселе торжество, а саме 16-літні уродини нашої співачки, товаришки Юлії Войтович. При музиці, співі і танцях, забава відбувалася як найкраще. Характер забави був визначно український. Розмова велася по українськи, а пісні співано переважно патріотичні.

При тій нагоді не забула наша молодіж на свою стару вітчину, з якої походить. Прийшли на думку бідні, повоєнні сироти, яких там тисячі. На них зібрали ми §18.15, які зараз післали через Амерікен Експрес Ко. до Земельного Банку у Львові разом із письмом, на що ті гроші призначені.

Хай це буде доказом, що наша молодіж в Америці, навіть та, що тут уроджена, не забуває і не забуде за той край і нарід, з котрого вона походить.

Ми бажаємо Україні волі і власної держави, а коли прийде час змагань за свободу, ми обіцяємося з цілої сили допомогти тим, що стануть до борби за незалежність і свободу нашого народу.

М. Кулинич.

—o—

КЛИФТОН, Н. ДЖ.

Звіт тов. „Українська Січ" від. 182 У. Н. Союза.

З кінцем грудня 1922 р. було дорослих членів	43
За послідний рік 1923 принято нових членів	9
Видано переступний лист	1
Виключено з членства У. Н. С.	3
З кінцем року 1923 остає	48

Звіт Молодечого Союза.

З кінцем грудня 1922 було дітий	21
За послідний 1923 р. принято	8
виключено з Молодечого Союза	1
З кінцем грудня 1923 остає дітий	28
Дорослих членів є	48
Не Союзових членів є	13
Тов. Укр. Січ, від. 182 У. Н. С. з кінцем грудня 1923 р. числить	89

Народний податок заплатили слідуючі: по 3.25: Д. Лецишин і М. Клипка; по 3.00: М. Феринц і Лука Кріль; по 2.75: М. Пипюк, О. Додорович, Ф. Ґулька, М. Швець, П. Дарко, Ф. Закутинський, О. Зубаз і О. Комар; по 2.50: І. Гаврилів; Гр. Яськів 2.25; Н. Нагнибіда 2.00; Д. Грабинський 1.75; по 1.50: Гр. Орицький, І. Дидьо і Й. Палів; по 1.25: Н. Кінайлюк, Ю. Куча, Анна Кінайлюк, Макс. Барна, Гр. Хімко; по 1.00: І. Роздзябик, В. Комар, Марія Давидович, Лука Кіча і В. Дзюрак; Т. Біловус 75 цнт.; Ю. Барна і В. Утинюк по 25 цнт.; І. Гришко і О. Мацупа по 25 цнт. — Разом зібрано народного податку 61.25. З Січи ім. Б. Хмельницького, від. 10 Січової Організації 4.60. — Разом $65.85.

Вислано до Обеднання до Филаделфії 6.75. До Чехословаччини на руки д-ра Смаль-Стоцького 30.00. Пересилка 2.00. Вислано разом $38.75. Остає в товариській касі $27.10.

Прихід товариства:

Членські вкладки за 1923 рік	1237.15
Діточі вкладки	74.50
З балів і представлень	477.80
Надвишка	5.73
Процент	3.50
Народний податок	61.25
З Січи ім. Богдана Хмельницького, від. 10 Січової Орг.	4.60
За товариські ленти	20.95
За календарі за 1923 і 1924 рік	12.00
На бали 14. квітня зібрано на студентів	19.55
За фотографії	6.25
За членські платничі книжочки	2.00
Увесь прихід	$1925.28

Розходи товариства:

Членське за 1923 р. до У. Н. С.	849.38
До Молодечого Союза	67.25
Нагорода опікуна Мол. Союза	7.25
Розхід при балях і предст.	294.64
На піддержання Укр. Школи св. о. Николая в Пасейку	88.25
Виплачено хорі запомоги чл.	146.00
Вислано на студентів через руки тов. Укр. Мол. в Ню Йорку	19.55
Подорож делеґата до Филаделфії на конґрес 26. жов. 1923	35.00
Асекурація тов. майна	5.00
Пожичка (О. Ходорович)	30.00
100 штук платничих книжочок	20.20
Виплачено за ленту	3.75
Платня секретара	6.00
Почтові марки, посткарти і чор.	3.21
Піддержання двох студентів в краю (що місяця 5.00)	20.00
Вислано до Обеднання з народного податку	6.75
До Чехословаччини на руки дра Смаль-Стоцького	30.00
Пер. через Clifton Trust Co.	2.00
Загальний розхід	$1604.23
Прихід	$1925.28
Розхід	1604.23
Чистий дохід	$ 321.05
Позичка	30.00
З перенесення з року 1922	299.84
З кінцем грудня 1922 року є е готівки	$ 650.89
Ґотівки є	$ 620.89
Морґіч	30.00
Прапори	148.75
Чотири урядові ленти	13.00
Печатка	5.00
Шафа на прапори	55.00
Бонд Галичини	50.00
Бонд Негайної Пожички	25.00
Бонд Негайної Пожички Січи ім. Б. Хмел., Січ. Орг.	10.00
Членські платничі книжочки	18.00
Довгуючі за фотографії	6.25
Довгуючі за ленти	4.50
12 американських фанок по 25 цнт., разом	3.00
Загальний маєток тов. Української Січи виносить	$ 989.39

ЗА ТОВ. УКР. СІЧ, ВІД. 182 У. Н. С. В КЛИФТОН, Н. ДЖ.:

Д. Лецишин, предс.;
М. Швець, касієр;
М. Пипюк, секр. рекор.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З Українського Театру в Ню Йорку.

В невеликій але чистенько і гарно уряджений „Український Галі", 28 Іст сема улиця, розпочав своє істновання Український Театр безсмертною оперою Артемовського „Запорожець за Дунаєм".

Українському громадянству в Ню Йорку вже нераз доводилось бачити цю чудову оперу на сцені, однак це вперве доведлось бачити її випровадженою в приличний спосіб, по певним правилам мистецтва.

Хто бачив Запорожця 8. і 9. марта с. р., той певно не пожалував труду і гроший. Хотяй в той самий час відбувалися в чотирох других місцях в Ню Йорку українські представлення і ті бали, то вєставу підчас обох вистав Запорожця саля була виповнена українською й американською публикою.

Зорганізоване Українського Театру в Ню Йорку, це перший сміливий і реальний крок до розвою правдивого українського мистецтва серед нашої іміграції. І колиб українське громадянство в цім моменті не пішло на зустріч ідеальним змаганням артистів, то це напевно буле-б одною з темних черт в історії української іміграції в Америці.

Бо інша річ ставитись додатно, чи відемно до цего чи другого політичного або партійного питання, але зовсім друге діло відноситись пасивно до святині штуки, до інституції, котру другі культурні народи піддержують, як найвищий здобуток своєї культури.

Оце я пишу повисші стрічки для цього, що мені довелось довідатись наглядітись, як нераз найкращі змагання серед нашої іміграції нівечились, толочились брутальною ногами.

Так, ми маємо здібности нищити і то може найбільше спомеж усіх народів. Однак я лишаю це неприємне питанне.

Недалека будучність виявить, чи українське мистецтво зуміє знайти піддержку свого громадянства.

А тепер я вертаюсь до нашого Запорожця.

У нас все хвалиться, навіть таке, про що не варта у доброго слова сказати. Через те властне писанне рецензій стало глупою формою, на що ніхто розумний не звертає уваги.

Доперва по приїзді Кошиця наша іміграція пізнала, що є таке мистецтво і як високо можна наше мистецтво допровадити.

Рецензія про театральні вистави повинна бути писана справедливо і повчаючо, щоб публика училась пізнавати слабі і додатні сторони не лише гри акторів, оркестри, хору, але також училась розуміти вартість самої штуки і цілої її вистави.

Конче треба звертати увагу на всі потрібиці вистави, на декорації, на костюми акторів, та їх характеризацію.

Бо всі ті річи естетично, зі смаком випроваджені, викликають гармонію, ефект, дають красу, чарують публику — і це властне те, що називається мистецтвом.

З другої сторони справедлива рецензія впливає додатно на самих акторів, та будуе їх таланти, звертаючи увагу, котрих хиб треба уникати, а які додатні сторони треба ще сильнійше розвинути, щоб дійти до вершка артизму.

В першу чергу рецензія залежить від того, чи рецензент сам розуміє правила мистецтва, та чи має артистичну душу, бо інакше рецензія не має вартости.

Вертаючись до самої вистави Запорожця, я справедливо мушу сказати, що вона робила враження, що це вже є правдивий Театр в повнім того слова значінню, що це не аматори, але артисти. Однак треба розуміти, що це молодий театр, котрий ставить свої перші кроки і має ще доволі загальних недомагань, невигладжень, котрі при добрій волі дадуться легко усунути. Але це вже такий театр, це святиня штуки у свому зародку, на котру треба звернути увагу нашого ширшого громадянства, інтелігенції і преси. Це школа, ба більше ніж школа, котра виховає нову інтелігенцію, та підтримає стару інтелігенцію, котра свою культуру тратить, забуває, а чужої не знає.

Це було-б загально про Український Театр в Ню Йорку. В подробицях вистава Запорожця представлялась так. „В ролі Івана Карася виступав артист російських опер, Михайло Швець, сам щирий і свідомий Українець. У пана Шевця кольосальний бас profundo, матеріял невичерпаний, володіне голосом коректне. В грі у його є своєрідний натуральний гумор, нічого нема штучного, нічого вимушеного. Пан Швець був так симпатичний і природний в кождім русі, що справляло сатисфакцію глядіти на його. Однак пан Швець ще не дав всього, що має. У його ще далеко більше, що можна видобути при добрій режисерії. Про пана Шевця можна сказати ще, що коли він лишиться на українській сцені, то при солідній праці його імя може стати в будучности побіч наших найбільших артистичних сил.

Пані Александра Я. Кочубей, оперова артистка з Києва, в ролі Одарки була на свому місці. Голос у пані Кочубей дуже добрий, кольоритний сопран. Горішні тони чисті і сильні, крешендо витривалі, без форси. У пані Кочубей слідно, що пройшла добру школу вокальну. Під зглядом музичним пані Кочубей була знаменита.

Пані Юлія Шустакевичева, артистка Українського Театру „Бесіди" у Львові, в ролі Оксани вивязалась ідеально. Лучшу Оксану годі собі уявити, так під зглядом драматичним як і вокальним. У пані Шустакевичевої гарний драматичний сопран. Кождий її крок, найменьший рух, експресія лиця обчислені свідомо на це, щоб викликати ефект серед публики. Від костюму до характеризації усе творить в ній приємну гармонію. В неї слідно велике драматичне вишколення, котре винесла з галицького театру.

Приємну креацію творив пан Володимир Лавришко в ролі Андрія. У пана Лавришка добрий високий тенор. При солідній і драматичній праці над собою з нього може вийти добрий артист.

Пан Михайло Зазуляк, звісний український еміґрації, концертовий барітон був в ролі султана під зглядом вокальним дуже добрей. В його приємний, добре вишколений голос. Деякі драматичні браки дадуться легко усунути в нього, при відповідній праці над собою.

Ще одна приємна поява, на котру слід звернути увагу, це пан Г. Правдюк, Українець з Полтави в ролі Ібрагіма. Роля сама собою незначна, однак він і з неї потрафив зробити більше ніж вимагається. В пана Правдюка чистий, металічний, типовий український баритон, з широкою скалею. Також у нього гарна постава. Йому, як молодому ще співакови, усміхається будучність в опері, розуміється, при відповідній школі.

Прочі меньші ролі випали загально вдоволяючо.

Хор був добре зіспіваний, голоси добрі, підібрані з хору п. Кошиця і других.

Пан Мерон Корикова робить загальне враження дрібного капельника і музика. Однак треба звернути увагу на це, що в опері головним чинником солісти а не орхестра, тому орхестра мусить достроюватися до співаків, щоб дати нагоду акторови розвинути голос, а передівсім дати змогу йому виконати часть драматичну. В опері не може бути шаблону, так як на концерті. Позатим можна сказати, що пан Корикова є один з наших найлучших дірігентів і музиків в Америці.

Це вже було-б усе, що нараз дається сказати про перший виступ Українського Театру в Ню Йорку. Про других виставах можна буде завважити дещо більше.

Без сумніву, вже по цім першім виступі можна сказати, що театр в теперішньому складі артистів може вже дати початок до правдивого розвою українського мистецтва.

Потреба тільки ще більше праці, ще луччих старань, а певно тверда душа нашої іміграції подається і привітає теплим словом і підтримає як найчисленнійшою участю співців рідної культури, так як другі культурні народи.

М. М. Д.

—o—

БРУКЛИН, Н. Й.

Концерт і представлення діточе в Бруклині.

Вичитав оголошення про концерт в Бруклині у нашій „Свободі" і постановив поїхати подивитись тай послухати як співають наші американські орлята українського роду. Заплатив вступ і сів на своїм місци. За кілька хвилин піднеслась куртина а на естраді вже впорядкованих з пів сотні дітий зі своїм улюбленим учителем д. Савіцьким. Почали співати вишколені знаменито діти і так очарували гостий і мене своїм гарним молоденьким співом, що мої думи в одній хвили опинились в Каневі над Дніпром, на могилі. Батька Тараса. Серце взвало: Встань Батьку, встань і подивися далеко за море, як молоденьке поколіннє співає і деклямує твої пророчі слова. Не затмив усього, що співали, бо серце було занятє тяжков задумов. Чи справді судьба уложила весь тягар поневоленої вітчини на ті молоденькі плечинята тої милої дітвори, котру бачу перед собою, щоб вона добула волю і долю Україні? Чого наші Ґірої не могли здобути, а чень молоде поколіннє здобуде напевне! Запамятав тільки дещо із того прегарного концерту. Віддеклямувала дівчинка вірш „Учітеся брати мої" дуже гарно, віддеклямувало 5 хлопчиків вірш про дідову і бабину ріпку, як напомік кликали всіх. Тоту ріпку можна прикласти до судьби наших рідних в краю. Тяжко дідові і бабі було вирвати ту ріпку також, як нам тяжко вирвати і видістати ту ожидану віками волю з кігтів захланних сусідів. Аж тоді добудемо свого, коли весь нарід стане разом у великім стремлінню до свободи. На чужу поміч не надіймося, а тільки на себе самих.

Наступила вигравка. Я думав, що то оден два дещо виграють, а то майже всі виграли всякі річи. Відтак сказав місцевий священик кілька слів до дітвори тай до гостий. Захотіть дітий до науки і послуху своїм родичам, а родичів, щоб надалі виховували діти в національно-християнськім дусі. Піднїс заслугу учителя, який так гарно приготовив концерт.

Відтак представлено „Могилу Шевченка". Внесли діти вінці з цвітами і лентами і вложили на хрест. На вид цього представлення неодному покотилась слеза, бо тут представляється судьба нашого Мученика Батька Тараса, а з ним і усіх тих, що віддали свое життє за Україну.

Відспівали, віддеклямували і так концерт закінчили, на вічну славу Тарасови і всім нашим героям та мученикам. А мені прийшло на думку, що вже недалека ця хвиля, коли споняться слова заповіту, коли „обнімуть брати найменшого брата", коли „Мати пригорне на волі усі свої діти". Бо нема у світі такої сили, щоб могла спинити сорок мілїонів народу у їх нестримнім бажанню волі і світла! Надійшла пора загального єднання усіх Українців. Обєднані повалимо всі тюрми і на їх руїнах збудуємо свою власну, українську державу!

Гість з околиці.